

Yeni Bir Söz?

Enes Bilgi

Tüketim söyleminin paran varsa istediğine sınırsızca sahip olursun formülünün işlemediği bir dönemdeyiz. Az veya çok söylemin yalanına kanışlar olarak mevcut söylemin işleyişini aksatan bir durumun bizde kaygı uyandırmasının bir nedeni de artık elimizdeki tek yöntem olan (sosyalizm mi kapitalizm mi sorgulaması uzun zamandır yapılmıyor, herkes kapitalist söylemi bir tür din gibi kabul etmiş durumda) kapitalist söylemin de hastalanması, işlemekte zorlanması olabilir mi? Amerika’da bir haftada 6.6 milyon kişinin işten çıkarılması, ülkelerin hastalıkla mücadele için var olmayan, karşılıksız paralardan oluşmuş afaki bütçeler açıklaması mevcut söylemin geleceğinin belirsizleşmesi şeklinde düşünülebilir. Virüsün tüm kural ve sınırları aşıp, bizi tüm güvencelerden yoksun bırakması sonucunda “gerçekle” karşılaşmanın getirdiği kaygıyla karşı karşıyayız. Bu kaygıyla ve belirsizlikle mücadele eden bizler için, az veya çok tabi olduğumuz, gerçeklikte ulaştığımız arzu nesnelere takasının olmadığı bir gelecek fikri de anlamlandırılması güç bir durum. Yaşadıklarımız, toplumsal ve bireysel olarak inkâr ettiklerimizin, her şeyin ulaşılabilir olmadığı yüzümüze vurulması gibi. Ama tıpkı bildiği bir hatayı yapmayı yeni, bilmediği bir yöntem tercih eden ve sonunda kendisini klinikte bulan biri gibi, yeni bir söz söylemeden neden bir şeylerin değişmediğinden yakınıyoruz?

Her ne kadar bir yanılsama olsa da kapitalist söylem bizi eksiklikten münezzeh bir hayale sürükler. Eksiklikten, gam ve kederden uzak olduğumuz bir yeri ve dönemi düşünmeyi, kurgulamayı severiz. Tüketim söylemi bunu bir zaaf olarak kullanan ve tüm noksanlıkları giderme vaadiyle bizi içine çeken bir söylemdir. Burada söz konusu olan eksikliğin tamamlanmasından ziyade, eksikliğin kolayca takas edilebilir olan çeşitli nesnelere gerçeklikte kapatılmasıdır. Yapılan yamalarla geçen zaman, bir nevi kişinin oyalanmasıdır. O nesneden bu nesneye neredeyse otomatik haline gelmiş yaşamlarda uyuşuruz.

Bugünlerde bu gerçeğin karşısında ne yapacağımız, bu söze gelmez yeni duruma karşı nasıl konumlanacağımız sorusuyla karşı karşıyayız. Gerçeğin getirdiği kaygının, tam da dil sayesinde sembolik olarak ılımanlaştırılabildiğini yeniden hatırlamamız gerekiyor gibi. Çünkü eksikliği yok sayan bir söylem (“postmodern laf ebekleri”, S.Lesourd) -eğer hala varsa- eksiliği işleyebilmemizi, dönüştürebilmemizi de engeller. Dolayısıyla gerçekle sözcükleri kullanarak baş edebilmemizi de imkânsız hale getirir (Lesourd, 2018). Düşünmenin yerine yapmak, tüketmek yeterli hale gelir. Bu da ihtiyaç-talep-arzu üçgenini geçersiz hale getirir. İstemek ve yapmak ikilisi birbirine yapışır, Bir hale gelir. İşte ve yap komutu, yani ulaşılabilir olanı istemek, bir tür hata veya suçluluk, güçsüzlük gibi sonuçlara yol açabilir. Bu da ruhsallıktaki bir erozyona neden olur. Arzunun peşinden gitmek yerine gerçeklikte sahip olabileceklerimize sahip olup, dışındakilere gözümüzü kapatırız. Tüketim söyleminin kurgu ve gerçeklik arasında açtığı farkın arasında oluşan boşluğun simgesel olarak doldurulamaması kaygı yaratır. Arzu nesnelere gerçeklik nesnelere takas edilmesi, insanları da gerçeklikte sahip oldukları nesnelere değerlendirmemize yol açar. Yani insanlara da nesnelere gibi sundukları fırsatlarla, işlevleriyle değer biçer hale geliriz.

Benzer işlevsellik, bölme mekanizması ile bugün de gündemde değil mi? “Tüm din adamlarının bir tane doktor etmediğinden” yakınan birinin sosyal medyadaki paylaşımı

aklımda. Sanki işe yaramıyorsa barındırmayalım, beslemeyelim (zaten içimizdeki bir öteki bunlar) der gibi. Sanki onlar artık kullanılamaz atık nesnelermiş gibi. Tüm değerler işlevle, alınıp-satılabilirlikle ölçülebilir mi, hem de hiçbir kayıp olmadan? Bu açıdan bakınca yapılan araştırmalar sıkılma ile yaratıcılık arasındaki ilişkinin ters yönlü olduğunu göstermekte (Mann, 2014). Ancak olumsuz bir duygudan ve o an yapacak bir şeyin olmamasından, o an istenilen şeyden yoksun olmaktan bir üretim ortaya çıkabilir.

Oysaki bugün nesneden yoksun kaldığımız anlarla baş edebileceğimiz ruhsal donanımlardan yoksun bir haldeyiz. Kapitalist söylemin insanları nesnelere donatırken, onları aynı zamanda öznel ve ruhsal olarak donanımsız kıldığını da görüyoruz. Bu nedenle yoksunluğu dönüştürecek bir ruhsal altyapımızın olmaması bizi üretime yönlendirmek yerine krize, şiddete, kaygı ataklarına hatta intiharlara sürükleyebiliyor. Nesneden uzak kalmanın getirdiği acıyı yönetememenin sonuçları ağır olabiliyor. Tıpkı bağımlılıklarda olduğu gibi gerçeklikte nesneyi kullanmanın ve elde etmenin zorunlu döngüsünde gibiyiz. Gerçeklikte sahip olmadıklarımızı ve eksikimizi simgesel olarak işlemekte zorluk çektiğimiz günlerdeyiz.

Evde kalmaya mecbur olduğumuz şu günlerde sıkılmamak için her yolu deniyoruz. Dizi, film, video oyunu ve sosyal medya ile her anımızı dolguluyor, bir anlamda kendimizi duygusal olarak uyuşturuyoruz. Öyle ki artık kendimizle baş başa kalmak bizi kaygılandırıyor. Ayrıca bu sayede gerçeklikten kaçabiliyoruz. Sanki olağanüstü bir durum yokmuş ve biz de her türlü tatmine istediğimiz zaman –her ne kadar mekân evimizle kısıtlanmış olsa da- dilediğimizce ulaşabilir olduğumuz yanılgısını sürdürmeye mi çalışıyoruz? Erteleme mefhumundan bir haber yaşamlarımızda bir an bile durmamacasına hareket halindeyiz. Üstelik bunun artık bizi de tükettiğinin farkına henüz varabilmiş değiliz. Ama olsun, eve hapsedüğümüz bu güzel ve güneşli hafta sonunda satın alırken kaptığımız hastalığın bizi tükettiğinin farkına varmadan, meşrubatlarımızı gönül rahatlığıyla içebiliriz.

Başvurular

Lesourd, S. (2018). *Özne Nasıl Susturulur? Söylemlerden Liberal Laf Ebeliklerine*. (Ö. Soysal, & Ü. Edeş, Çev.) Ankara: Doğu Batı Yayınları.

Mann, S. v. (2014). Does Being Bored Make Us More Creative? *Creativity Research Journal* , 165-173.

